

„Braćo Ustaše!

Mi smo Rimskim ugovorima doprinijeli i koju žrtvu. Nu, narod koji nije kadar podnijeti žrtve, nije kadar niti živjeti“

govorio je **Ante Pavelić** na skupu ispred hrvatskog Sabora i Crkve sv. Marka u Zagrebu 21.5.1941. godine, vrativši se iz Rima i opravdavajući potpisane Rimske ugovore između njega i Mussolinija, kojima je NDH prepustila Italiji Dalmaciju i jadranske otoke. Prošlo je dakle 79 godina od toga čina koji se smatra najvećom izdajom hrvatskog naroda u njegovoj povijesti. Dalmacija, kolijevka hrvatske državnosti prepuštena je Italiji.

„**Kada smo pravili ugovore o granicama, mi nismo pravili nagodbe i sporazume. Mi smo kao predstavnici slobodnog naroda i NDH pravili međunarodne ugovore“**,

Istakao je **Ante Pavelić** uz gromko odobravanje mnoštva, želeći naglasiti kako je njegova država tobože nezavisna i međunarodno kapacitirana da pravi i potpisuje međudržavne ugovore koje priznaju partneri, a naročito kada im na pladnju ustupa i daje istočnu obalu Jadrana i druge teritorije, Dalmaciju, Šibenik, Split, okolice Zadra, Mljet, Lastovo, Vis, Korčulu, Krk i Rab, kao i ostale dalmatinske otoke.

Iz tih krajeva ustupljenih Italiji patriotski partizanski pokret regrutirati će više od 100 tisuća boraca koji će se boriti **za Republiku**, koji će se boriti da se u Split i druge krajeve vrati naš lipi jezik i da se na splitskom Marjanu vijori naš barjak hrvatski. Naime, u časopisu San Marco, koji je počeo izlaziti u Splitu uspostavljanjem talijanskih vlasti, u njegovom prvom broju od 29.4.1941. godine objavljena je odluka kojom je u **Splitu zabranjena upotreba hrvatskog barjaka, te se može isticati samo talijanska zastava**

Nitko iz pratnje Ante Pavelića, a koja je bila brojna sa više od 100 osoba prilikom potpisivanja Rimskih ugovora 18.5.1941. godine u Palazzo Venezia nije prosvjedovao, niti jedan ministar njegove Vlade nakon izdajničke predaje Dalmacije u znak neslaganja nije podnio ostavku. Rijetki su se usuđivali suprostaviti Poglavniku Anti Paveliću, vladao je strah jer su se događali brojni i svakodnevni zločini koje je kreirala i proizvodila NDH.

Jedan od onih koji se suprostavio tragediji prodaje hrvatske Dalmacije bio je zagrebački student ekonomije iz Komina na Neretvi, istaknuti član HSS-a **Mate Šuman**, rođen 20.12.1909. u Kominu. Budući je zbog svojih političkih aktivnosti na tragu republikanizma protjeran sa Sveučilišta i iz Zagreba, emigrirao je u Italiju 1935. godine. Kako nije uspio dobiti politički azil kao HSS-ovac, prisiljen je pridružiti se ustaškom pokretu. No kada je na zemljovidu vidio mogućnost da Dalmacija bude priključena Italiji, sukobio se sa Pavelićevim pristašama koji ga iz svojih prostorija izbacuju sa prvog kata, tako da je od zadobivenih ozljeda ostao invalid do kraja života. Nakon amnestije poslije izbora 1938. godine vraća se u domovinu, a uspostavom NDH 1941. godine dobija poziv da se priključi novoj vlasti, što odbija riječima:

„Ne želim Hrvatsku bez Dalmacije, a tko to prihvaća najveći je izdajnik naše domovine!“

Za ustaše je to bilo i previše. Uhićen je i sproveden u Jasenovac, odnosno Staru Gradišku gdje je i ubijen nepoznatog datuma 1942. godine. Tako su završavali oni koji bi se suprostavili Poglavniku Anti Paveliću, bez obzira bili oni komunisti, HSS-ovci ili antifašistički opredjeljeni građani.

Kada se Hrvatska danas prisjeća svojih boraca za slobodu, kada se Hrvatska prisjeća onih koji su pali za Republiku, koji su dali svoje živote za Dalmaciju u Hrvatskoj, za Međimurje i Baranju, za Rijeku i Istru, za jadranske otoke, za hrvatski jezik i naš barjak hrvatski, onih koji su se borili protiv Rimskih ugovora, protiv nacizma i fašizma, za slobodu naše zemlje, **Hrvatska se sada u svibnju ne prisjeća svojih partizanskih patriota koji sve to izrečeno jesu, ona se ne prisjeća ni Mate Šumana iz Komina, ona se prisjeća nažalost ustaških bojovnika koje tretira, drži i slavi, komemorira kao borce za slobodu i nezavisnost.**

Na žalost to rade i u tome sudjeluju, hrvatski premijer Andrej Plenković i predsjednik Sabora Gordan Jandroković, uz asistenciju Počasnog bleiburškog voda kojeg su osnovali ustaški časnici nakon II. svjetskog rata.

Naime, po legistativi Dan pobjede nad fašizmom u Hrvatskoj, se kao i u cijeloj Europi, obilježava 9.svibnja/maja, **a 15. dan kada se predala ustaška vojska NDH na Bleiburškom polju**

obilježava se kao „Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost“.

Potpuno je neprimjereno da se ova dva datuma Zakonom o blagdanima izjednačavaju, pa su oba svrstana kao spomen dani u kalendar, a još je žalosnija stvarnost koja se potvrdila i ovoga svibnja kako **se Dan pobjede nad fašizmom praktički i ne obilježava**, pa ni Plenković ni Jandroković nisu položili niti jedan cvijet nekom poginulom partizanskom borcu, a kamo li da ih se koji biskup sjedio izmoliti očenaš i poškopiti blaženom vodicom,
dok 15.5. ima status kao da je riječ o jednom od najznačajnijih državnih blagdana.

Nevjerojatna je i neoprostiva sramota da se za „Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i neovisnost“ izabire i određuje datum predaje ustaške vojske na Bleiburgu.

Zar su ustaše borci za slobodu?

Time kao da se žali i oplakuje taj čin predaje i taj dan poraza NDH, a nesporne žrtve među kojima je bilo i nedužnih, su tu kao dekoracija pa čak i u drugom planu. Takva je poruka nedopustiva, sramotna, ona je povijesna krivotvorina i novoizabrani sabor bi na svojoj prvoj sjednici to trebao promijeniti.

Potpuno je neprimjereno vezivati „Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost“ uz 15.05.1945. godine, dan kada je na Bleiburgu pao režim s rasnim zakonima NDH. Kada se delegacija ustaške vojske pojavila pred engleskim generalom Scottom tog 15.05. on ih je ispratio riječima: **„S vama treba postupati kao s ilegalnim bandama, jer ste prije osam dana trebali položiti oružje“**, i naravno predao ih savezničkoj partizanskoj vojski.

Svaka žrtva zaslužuje dostojanstveno komemoriranje, ali to ne može ići uz sijetu i sjećanje na 15.05. – dan kada se predala i nestala NDH i njen rasistički poredak.

Ploče, 17.05.2020.

Vedran Sršen